

VI. SMOGOVÝ VAROVNÝ A REGULAČNÍ SYSTÉM

ČHMÚ provozuje na základě pověření MŽP Smogový varovný a regulační systém (SVRS). Informace, které jeho prostřednictvím poskytuje, slouží k upozornění na mimořádně znečištěné ovzduší (smogová situace, popř. lokální překročení prahových hodnot) a také k regulaci (omezení) vypouštění znečišťujících látek z vybraných zdrojů významně ovlivňujících kvalitu ovzduší daného území. Mezi sledované látky patří suspendované částice PM_{10} , oxid siřičitý (SO_2), oxid dusičitý (NO_2) a přízemní (troposférický) ozon (O_3).

Vyhlášené smogové situace a regulace (varování) v roce 2022

V roce 2022 bylo vyhlášeno celkem pět smogových situací z důvodu překročení prahových hodnot O_3 , a to pro území aglomerace O/K/F-M ve dnech 22.–23. 7. a pro aglomeraci Praha, zónu Střední Čechy, Liberecký kraj a Ústecký kraj dne 5. 8. Jejich celková délka činila 53 h (Tab. VI.1 a VI.2). Podmínky pro vyhlášení smogové situace pro PM_{10} , NO_2 , SO_2 , případně varování pro O_3 , NO_2 a SO_2 nebyly splněny.

Informativní prahová hodnota pro O_3 byla 21. 7. překročena i v zóně Střední Čechy (stanice Ondřejov), nicméně vzhledem k rychlé a trvalé změně meteorologických podmínek a s tím souvisejícím poklesem koncentrací v následující hodině nebyla smogová situace vyhlášena.

Koncentrace PM_{10} překračovaly informativní prahovou hodnotu zejména v aglomeraci O/K/F-M v druhé dekádě prosince, avšak nebyly splněny další zákonné podmínky pro vyhlášení smogové situace. Koncentrace SO_2 vyšší než informativní prahová hodnota byla naměřena na stanici Lom (30. 10. 2022), šlo o jedinou hodinu během celého roku. Koncentrace NO_2 překračující své prahové hodnoty nebyly naměřeny na žádné reprezentativní stanici SVRS.

Synoptické situace během vybraných smogových situací

3.–6. 8. 2022

Během 2. 8. se do střední Evropy od jihozápadu rozšířila oblast vyššího tlaku vzduchu. V dalších dnech se její střed zvolna přesouval k severovýchodu a po její zadní straně k nám pronikal teplý vzduch od jihu. Při horkém slunečném počasí v této oblasti docházelo k nárůstu koncentrací přízemního O_3 . Během 5. 8. postoupila od západu nad naše území studená fronta, za kterou k nám pronikl chladnější vzduch. Ten ukončil výskyt vysokých koncentrací přízemního O_3 .

19.–23. 7. 2022

Nad střední Evropou se udržovala oblast vyššího tlaku vzduchu a při slunečném počasí teploty přesahovaly 30 °C. Při převážně slabém větru a slunečním svitu docházelo k nárůstu koncentrací přízemního O_3 . Během období postupovala zvlněná studená fronta ze západní Evropy přes naše území zvolna k východu. Ochlazení a velká oblačnost za frontou pak přinesly pokles těchto koncentrací O_3 .

Tab. VI.1 Smogové situace a varování pro O_3 – počet a délka, 2022

Oblast SVRS	Počet vyhlášení		Trvání [h]	
	Smogová situace	Varování	Smogová situace	Varování
Aglomerace O/K/F-M	1	x	25	x
Aglomerace Praha	1	x	7	x
Liberecký kraj	1	x	7	x
Ústecký kraj	1	x	7	x
Zóna Střední Čechy	1	x	7	x
Česká republika celkem	5	x	53	x

Tab. VI.2 Smogové situace a regulace pro O₃ – časy vyhlášení, 2022

Vyhlášení		Odvolání		Trvání	
Smogová situace	Varování	Varování	Smogová situace	Smogová situace	Varování
den a hodina SELČ				[h]	
Aglomerace O/K/F-M					
22.07.2022 15:20	x	x	23.07.2022 16:17	25	x
Aglomerace Praha					
05.08.2022 15:10	x	x	05.08.2022 21:44	7	x
Zóna Střední Čechy					
05.08.2022 15:10	x	x	05.08.2022 21:44	7	x
Liberecký kraj					
05.08.2022 15:10	x	x	05.08.2022 21:44	7	x
Ústecký kraj					
05.08.2022 15:10	x	x	05.08.2022 21:44	7	x

Pozn.: SELČ – místní čas, tj. středoevropský letní čas. Trvání smogové situace v sobě zahrnuje i trvání varování, pokud bylo vyhlášeno.

Tab. VI.3 Oblasti SVRS pro jednotlivé látky (platné od 1. 10. 2016)

Zóna / Aglomerace	Oblast SVRS* (zkratka)		
	SO ₂ , NO ₂	PM ₁₀	O ₃
Aglomerace Praha		PHA	
Zóna Střední Čechy		STČ	
Zóna Jihozápad		Plzeňský kraj (PLK)	
		Jihočeský kraj (JČK)	
Zóna Severozápad	ZSZ	Ústecký kraj (ÚLK)	
		Karlovarský kraj (KVK)	
Zóna Severovýchod	ZSV	Královéhradecký kraj a Pardubický kraj (HKK-PAK)	Královéhradecký kraj (HKK)
		Pardubický kraj (PAK)	
		Liberecký kraj (LBK)	
Zóna Jihovýchod		Kraj Vysočina (VYS)	
		Jihomoravský kraj bez aglomerace Brno (JMK bez B)	
Aglomerace Brno		B	
Zóna Střední Morava	ZSM	Olomoucký kraj (OLK)	
		Zlínský kraj (ZLK)	
Zóna Moravskoslezsko		ZMS	
Aglomerace Ostrava/ Karviná/Frýdek-Místek	O/K/F-M	Aglomerace Ostrava/Karviná/Frýdek- Místek bez Třinecka (O/K/F-M bez TŘ)	O/K/F-M
		Třinecko (TŘ)**	

* název oblasti SVRS uveden, pokud se liší od názvu zóny či aglomerace

** území obcí s rozšířenou působností Jablunkov (8110) a Třinec (8121)

Pravidla pro vyhlášení signálu SVRS

SVRS je od 1. září 2012 upraven zákonem č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, a vyhláškou č. 330/2012 Sb., v platném znění. Jeho pravidla jsou shrnuta v Tab. VI.4. Při vyhlášení smogové situace a regulace pro PM_{10} , SO_2 a NO_2 je hodnocen i předpokládaný výhled na následujících 24 hodin. Naproti tomu při vyhlášení smogové situace pro O_3 a varování pro O_3 , NO_2 a SO_2 není očekávaný vývoj koncentrací hodnocen a veřejnost je v souladu s článkem 13 Směrnice 2008/50/ES informována bezprostředně po překročení příslušné prahové hodnoty. Z tétohož důvodu stačí k vyhlášení smogové situace a varování pro O_3 překročení prahové hodnoty na jedné stanici. Výchozí bodem pro

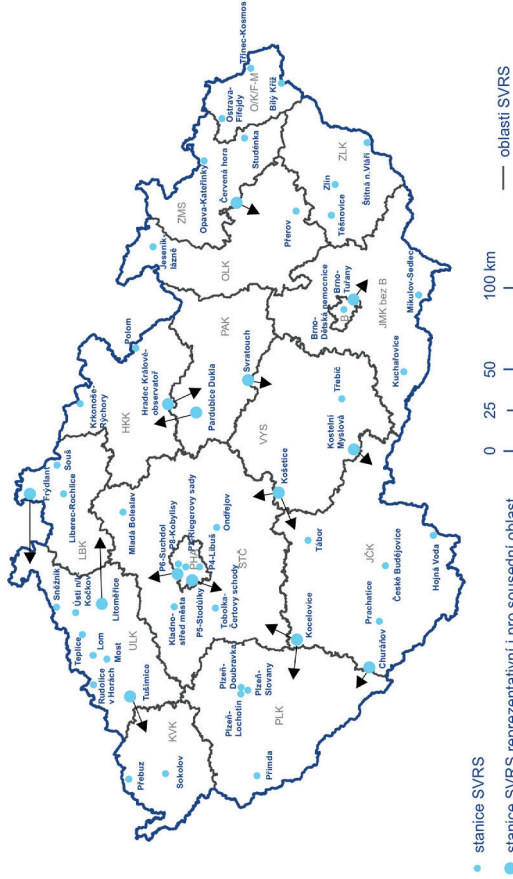
územní členění České republiky na oblasti SVRS je rozdělení jejího území na zóny a aglomerace (viz kap. I.1 a Obr. I.2) dělené dále individuálně pro každou látku s ohledem na dostupná staniční měření a očekávaný výskyt vysokých koncentrací. Oblasti a reprezentativní stanice (Tab. VI.3, Obr. VI.1–4) jsou pro PM_{10} , SO_2 a NO_2 stanoveny Věstníkem MŽP a pro O_3 směrnicí ředitele ČHMÚ č. 2019/12 v platném znění. Po celý rok 2022 byl pro PM_{10} , SO_2 a NO_2 v platnosti seznam zveřejněný ve Věstníku MŽP č. 3/2022 (MŽP 2022). Ten zpětně potvrdil vyjmutí stanice Jihlava od 7. 11. 2021 (JJJHA, B/U/RC, reprezentativní pro PM_{10} , SO_2 , NO_2 v Kraji Vysočina) a přidání stanice Pelhřimov od 1. 4. 2022 (JPEMA, B/S/R, reprezentativní pro PM_{10} v Kraji Vysočina). Zároveň se od 1. 4. 2022 se stala pro O_3 v Kraji Vysočina reprezentativní stanice Třebíč (JTREA, B/S/RN).

Tab. VI.4 Pravidla pro vyhlášení a odvolávání smogových situací a regulací (varování)

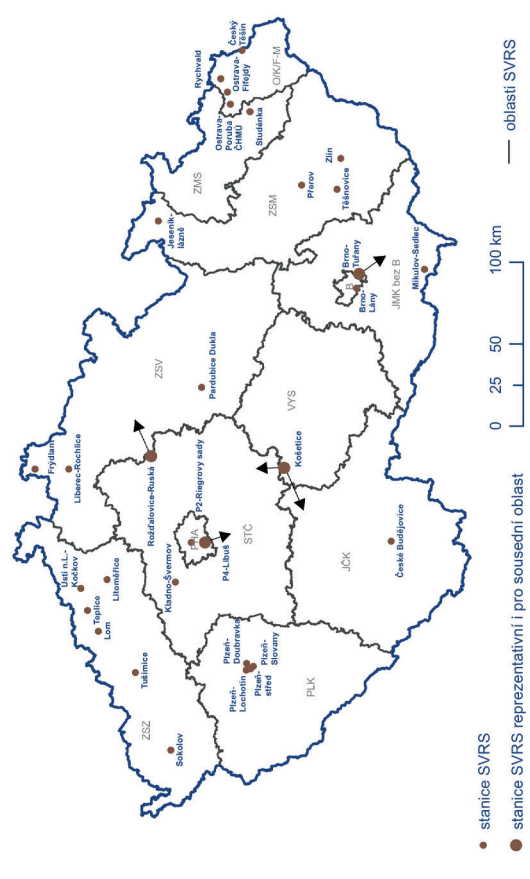
Škodlivina	Prahová hodnota			Délka překročení	Počet stanic*	Doplňující podmínka
	Zkratka	$\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$	Interval			
Vyhlášení smogové situace						
PM_{10}	IPH	100	12 h	1 h	50 % (2 stanice, jsou-li právě 2)	Na základě vyhodnocení předpovědi meteorologických podmínek a imisní situace se během následujících 24 hodin nepředpokládá pokles koncentrace pod informativní prahovou hodnotu.
NO_2		200	1 h	3 h	1 stanice	
SO_2		250				
O_3		180	1 h	---		
Vyhlášení regulace						
PM_{10}	RPH	150	12 h	1 h	50 % (2 stanice, jsou-li právě 2)	Na základě vyhodnocení předpovědi meteorologických podmínek a imisní situace se během následujících 24 hodin nepředpokládá pokles koncentrace pod regulační prahovou hodnotu.
NO_2		400	1 h	3 h		
SO_2		500				
Vyhlášení varování						
O_3	VPH	240	1 h	1 h	1 stanice	---
NO_2	RPH	400		3 h		
SO_2	RPH	500				
Odvolání						
Smogová situace je ukončená a regulace nebo varování se odvolá, pokud na žádné měřicí lokalitě reprezentativní pro úroveň znečištění v oblasti minimálně 100 km ² není naměřená koncentrace znečišťujících látek vyšší než příslušná prahová hodnota, přičemž tento stav trvá nepřetržitě alespoň 12 hodin a na základě meteorologické předpovědi není v průběhu následujících 24 hodin očekáváno opětovné překročení informativní, regulační nebo varovné prahové hodnoty.						
Časový interval 12 hodin se zkracuje až na 3 hodiny v případě, že meteorologické podmínky nelze označit jako podmiňující smogovou situaci a podle meteorologické předpovědi je v průběhu následujících 24 hodin téměř vyloučeno opětovné překročení informativní, regulační nebo varovné hodnoty.						

* Stanice musí být reprezentativní pro úroveň znečištění v oblasti minimálně 100 km².

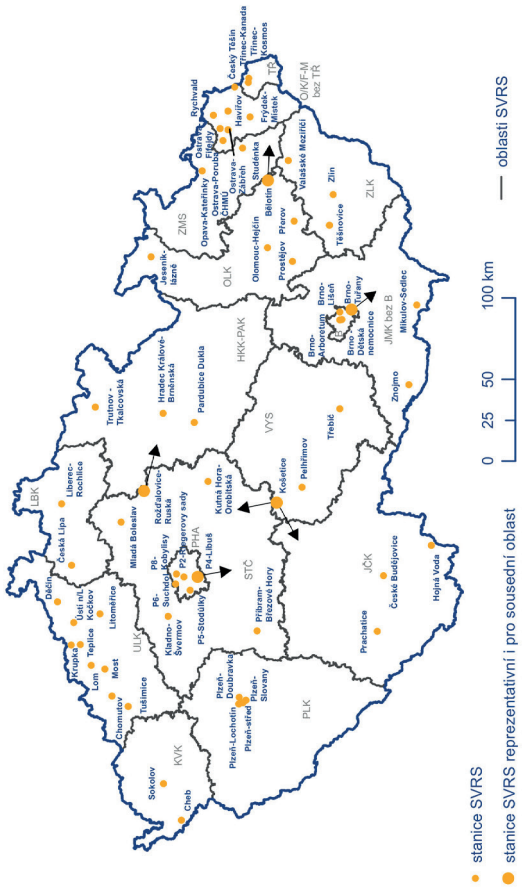
Pozn.: **IPH** označuje informativní, **RPH** regulační a **VPH** varovnou prahovou hodnotu. Požadavky na počty stanic se vztahují na reprezentativní stanice pro danou oblast SVRS.

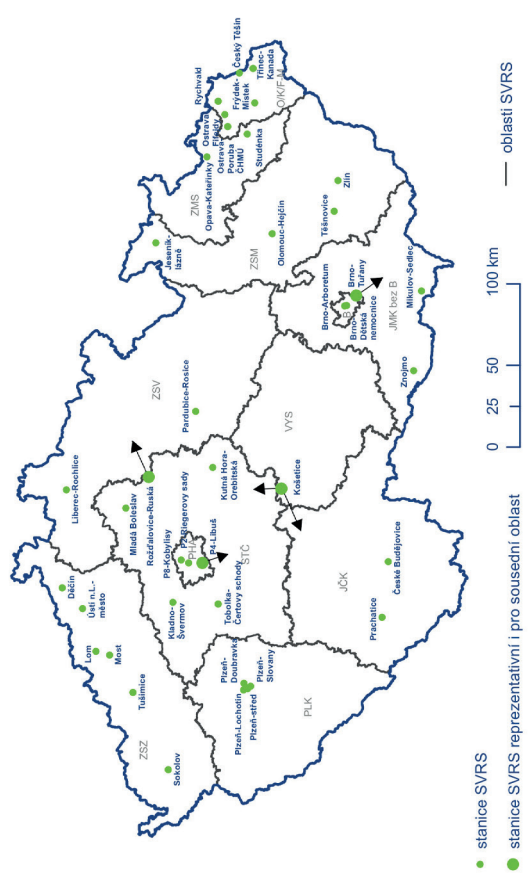
Obr. VI.2 Oblasti SVRS a reprezentativní stanice pro O₃ 2022 (platné od 1. 4. 2022)

Obr. VI.4 Oblasti SVRS a reprezentativní stanice pro NO₂ 2022 (platné od 7. 11. 2021)

Obr. VI.1 Oblasti SVRS a reprezentativní stanice pro PM₁₀ 2022 (platné od 1. 4. 2022)

Obr. VI.3 Oblasti SVRS a reprezentativní stanice pro SO₂ 2022 (platné od 7. 11. 2021)